

شناسنامه ماده:

ساعات هفتگی	نوع واحد	واحد	نوع ماده	عنوان ماده	کد ماده	دوره	
۳	نظری	۳	تخصصی	تفسیر مقارن		کارشناسی	
تفسیر							رشته
محاضره - مطالعات کتابخانه ای - کار در کلاس							روش تدریس
آشنایی با دیدگاه های مفسرین و شیوه های استدلال و نتایج آن ها و بیان قول راجح.							تعریف ماده
۱- شناخت نظرات تفسیری. ۲- شناخت شیوه های استدلال مفسرین. ۳- شناخت روش جمع بندی و ترجیح. ۴- دستیابی به نگرش نوین.							اهداف ماده
طلاب قادر خواهند بود:							دستآورد
نظرات مفسرین را با شیوه های استدلال آن ها بشناسند و با توجه به قواعد ترجیح، قول برتر را برگزینند.							آموزشی

جدول ارزیابی و امتحانات:

ردیف	مورد	حداقل	حداکثر	توضیحات
۱	بررسی نظری تفسیر مقارن	٪۱۰	٪۲۵	
۲	شناخت آرای تفسیری و شیوه ی استدلال	٪۱۵	٪۳۵	
۳	دلیل ، مناقشه و ترجیح	٪۲۵	٪۴۵	
۴	نوع و علت اختلاف	٪۱۰	٪۲۵	

مراجع و مصادر:

۱- ابن عطیه، أبو محمد عبدالحق بن غالب بن عبد الرحمن بن تمام بن عطية الأندلسی المحاربی، المحرر الوجیز فی تفسیر الكتاب العزیز، ۶ج، بیروت، دار الکتب العلمیة، المحقق: عبد السلام عبد الشافی محمد، الطبعة: الأولى - ۱۴۲۲ هـ ۲- ابن کثیر، أبو الفداء إسماعیل بن عمر الدمشقی، تفسیر القرآن العظیم، ۸ جلد، مدینه منوره، دار طیبة، المحقق: سامی بن محمد سلامة، الطبعة: الثانية ۱۴۲۰هـ - ۱۹۹۹ م. ۳- ابوحیان الاندلسی، محمد بن یوسف الشهیر، تفسیر البحر المحیط، ۱۰ جلد، بیروت، دار الفکر، تحقیق: صدقی محمد جمیل ، چاپ اول، ۱۴۲۰ هـ ق - ۴- زمخشری، أبو القاسم محمود بن عمر الزمخشری الخوارزمی، الکشاف عن حقائق التنزیل و عیون الأقاویل فی وجوه التأویل، ۴ جلد، بیروت، دار الكتاب العربی، الطبعة: الثالثة - ۱۴۰۷ هـ ۵- السمین الحلبي، شهاب الدین، أحمد بن یوسف بن عبد الدائم، ابو العباس، الدر المصون فی علوم الكتاب المکنون ، ۱۱ جزء، دمشق، دار القلم، بی تا. ۶- شنقیطی، محمد الأمين بن محمد بن المختار الجکني الشنقیطی، أضواء البیان فی إیضاح القرآن بالقرآن، ۱۰ جلد، بیروت، دار الفکر، ۱۴۱۵ هـ ق - ۱۹۹۵ م. ۷- طبری، محمد بن جریر بن یزید بن کثیر بن غالب الأملی، أبو جعفر، جامع البیان فی تأویل القرآن، ۲۴ جلد، «بی جا»، مؤسسة الرسالة، تحقیق: أحمد محمد شاکر، ۱۴۲۰ هـ ق. ۸- فخررازی، محمد بن عمر بن الحسین الرازی الشافعی المعروف بالفخر الرازی أبو عبد الله فخر الدین، التفسیر الکبیر (مفاتیح الغیب من القرآن الکریم)، ۳۲ جلد، بیروت، ناشر دار إحياء التراث العربی، چاپ سوم، ۱۴۲۰ هـ ق. ۹- فراهیدی، أبی عبد الرحمن الخلیل بن أحمد، کتاب العین، ۸ جلد، ریاض، دار ومکتبة الهلال، تحقیق: د. مهدی المخزومی ود. إبراهيم

السامرائي، «بي تا».

- ١٠- قرطبي، أبو عبد الله محمد بن أحمد بن أبي بكر بن فرح الأنصاري الخزرجي، الجامع لأحكام القرآن، ٢٠ جلد، قاهره، ناشر: دار الكتب المصرية، تحقيق: أحمد البردوني وإبراهيم أطفيش، چاپ دوم، ١٣٨٤هـ ق - ١٩٦٤ م.
- ١١- الجصاص، أحمد بن علي أبو بكر الرازي الجصاص الحنفي (المتوفى: ٣٧٠هـ)، أحكام القرآن، المحقق: محمد صادق القمحاوي - عضو لجنة مراجعة المصاحف بالأزهر الشريف، الناشر: دار إحياء التراث العربي - بيروت، تاريخ الطبع: ١٤٠٥ هـ.
- ١٢- الكيا الهراسي، علي بن محمد بن علي، أبو الحسن الطبري، (المتوفى: ٥٠٤هـ) أحكام القرآن، المحقق: موسى محمد علي وعزة عبد عطية، الناشر: دار الكتب العلمية، بيروت، الطبعة: الثانية، ١٤٠٥ هـ.
- ١٣- محمد علي السائس الأستاذ بالأزهر الشريف، تفسير آيات الأحكام، المحقق: ناجي سويدان، الناشر: المكتبة العصرية للطباعة والنشر، تاريخ النشر: ٢٠٠٢/١٠/٠١
- ١٤- ابن العربي، محمد بن عبد الله الأندلسي، أحكام القرآن، عدد الأجزاء: ٤، دار الكتب العلمية،
- ١٥- النيسابوري، نظام الدين الحسن بن محمد بن حسين القمي النيسابوري، غرائب القرآن و رغائب الفرقان عدد الأجزاء ٦ / دار الكتب العلمية - بيروت - ١٤١٦ هـ - الطبعة: الأولى، تحقيق: الشيخ زكريا عميران
- ١٦- ابن عجبية، أبو العباس أحمد بن محمد بن المهدي بن عجيبة الحسن بن الأنجری الفاسي الصوفي (المتوفى: ١٢٢٤هـ) البحر المديد في تفسير القرآن المحقق: أحمد عبد الله القرشي رسلان، الناشر: الدكتور حسن عباس زكي - القاهرة، الطبعة: ١٤١٩ هـ.
- ١٧- القشيري، عبد الكريم بن هوازن بن عبد الملك القشيري (المتوفى: ٤٦٥هـ) لطائف الإشارات = تفسير القشيري، المحقق: إبراهيم البسيوني، الناشر: الهيئة المصرية العامة للكتاب - مصر، الطبعة: الثالثة.
- ١٨- الألويسي، شهاب الدين محمود بن عبد الله الحسيني الألويسي (المتوفى: ١٢٧٠هـ)، روح المعاني في تفسير القرآن العظيم والسبع المثاني، المحقق: علي عبد الباري عطية، الناشر: دار الكتب العلمية - بيروت
- ١٩- الطبعة: الأولى، ١٤١٥ هـ عدد الأجزاء: ١٦ (١٥ ومجلد فهارس)
- ٢٠- ابن عاشور، محمد الطاهر بن محمد بن محمد الطاهر بن عاشور التونسي (المتوفى: ١٣٩٣هـ)، التحرير والتنوير الدار التونسية للنشر - تونس، سنة النشر: ١٩٨٤ هـ عدد الأجزاء: ٣٠.
- ٢١- الكاساني، علاء الدين الكاساني، بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع، عدد الأجزاء ٧، مكان النشر بيروت، الناشر دار الكتاب العربي، سنة النشر ١٩٨٢.
- ٢٢- طباطبائي سيد محمد حسين، الميزان في تفسير القرآن، دفتر انتشارات اسلامي جامعهي مدرسين حوزة علميه قم - قم، چاپ پنجم، ١٤١٧ ق.
- ٢٣- طبرسي فضل بن حسن، مجمع البيان، ٥ جلد، ناشر: انتشارات ناصر خسرو، تهران سال چاپ: ١٣٧٢ ش.
- ٢٤- النقراشي، محمود السيد علي، مناهج المفسرين من العصر الاول الى العصر الحديث، القاصيم، مكتبة النهضة، الطبعة الاولى، ١٩٨٦
- ٢٥- التركي، عبد الله بن عبد المحسن، اسباب اختلاف الفقهاء، مكتبة الرياض الحديثية، الطبعة الثانية، ١٩٩٧
- ٢٦- الخطيب، احمد سعد؛ مفاتيح التفسير، دار التدمرية، الطبعة الاولى، ٢٠١٠
- ٢٧- الخالدي، صلاح عبدالفتاح، تعريف الدارسين بمناهج المفسرين، دمشق، دار اقرأ، الطبعة الثانية ٢٠٠٨
- ٢٨- الحربي، حسين بن علي بن حسين، قواعد الترجيح عند المفسرين، الرياض، دار القاسم، الطبعة الاولى، ١٩٩٦
- ٢٩- برزنجي، عبداللطيف، التعارض و الترجيح بين الأدلة الشرعية، بغداد مطبعة العاني، الطبعة الاولى، ١٩٨٨
- ٣٠- حنفي، احمد، تفسير العلمي للآيات الكونية، مصر، دار المعارف، الطبعة الاولى
- ٣١- أرناووط، محمد السيد، اعجاز العلمي في القرآن، القاهرة، مكتبة مدبولي، ١٩٨٩
- ٣٢- محمد اسماعيل إبراهيم، القرآن و اعجازه العلمي، القاهرة، دار الفكر العربي.
- ٣٣- محمد سميح عافية، القرآن و علوم الارض، الزهراء للاعلام العربي الطبعة الاولى، ١٩٩٤
- ٣٤- نجم العبدلي، فاروق الشيخ عبد الشيخ، نظرة العلمية للكتب السماوية، بغداد، دار الكتب و الوثائق، ٢٠٠٠

- ۳۵- فائق العیبدی، خالد، المنظار الهندسی للقرآن الکریم، عمان اردن، دار المسیرة، الطبعة الاولى، ۲۰۰۱
- ۳۶- مختار عرفات، محمد، اعجاز القرآن فی العلوم الجغرافية، دمشق، دار اقرأ، الطبعة الاولى، ۲۰۰۳
- ۳۷- معروف العانی، محمود عقیل، التفسیر المقارن دراسة تاصيلية تطبيقية، رسالة دكتوراة، جامعة بغداد، ۲۰۱۳
- ۳۸- الدكتور خالد السبیت، قواعد التفسیر، دار النشر: دار ابن عفان.
- ۳۹- الماوردی، أبو الحسن علی بن محمد، الشهیر بالماوردی (المتوفی: ۴۵۰هـ)، الحاوی الکبیر فی فقه مذهب الإمام الشافعی وهو شرح مختصر المنزی، المحقق: الشیخ علی محمد معوض - الشیخ عادل أحمد عبد الموجود، دار الکتب العلمیة، بیروت - لبنان، الطبعة: الأولى، ۱۴۱۹ هـ - ۱۹۹۹ م.
- ۴۰- الدكتور فهد الرومی، بحوث فی اصول التفسیر ومناهجه، دار النشر: مكتبة التوبة.
- ۴۱- محمد صالح محمد سلیمان، اختلاف السلف فی التفسیر، دار ابن الجوزی، الطبعة الأولى ۱۴۳۰ هـ
- ۴۲- الامام ابن تیمیة، مقدمة فی اصول التفسیر، تالیف: شرح: مساعد بن سلیمان الطیار، دار ابن الجوزی - السعودية الطبعة الثانية ۱۴۲۸ هـ
- ۴۳- الشیخ خالد عبدالرحمن العک، اصول التفسیر وقواعده؛ دار الفنائس بیروت، الطبعة الثانية، ۱۹۸۶ م.

سرفصل های ماده:

مقرر تدریس	موضوعات	جلسات هفتگی
العین للفراهیری ج ۵ ص ۱۴۰ (فروق اللغویة ج ۱ ص ۲۸۳) التفسیر المقارن دراسة تاصيلية تطبيقية ص ۱۵۹-۱۷۵ (بحوث فی اصول التفسیر فهد الرومی ص ۶۰) بحوث فی اصول التفسیر و مناهجه ص ۶۰-۶۳) مناهج المفسرین من العصر الاول الی العصر الحدیث ص ۱۹-۲۱) ادب الاختلاف فی الاسلام، ص ۴۸-۴۹) اسباب اختلاف الفقهاء ص ۳۹) مناهل العرفان ج ۱، ۱۰۶-۱۱۰) مباحث فی علوم القرآن صبحی صالح ص ۱۲۷-۱۶۰)؛ التفسیر المقارن، للمثنی	تعریف، ویژگی و اهمیت تفسیر مقارن پیدایش و گسترش تفسیر مقارن و آثار نگاشته شده در این موضوع اهداف تفسیر مقارن؛ شیوه های تفسیر مقارن ارتباط تفسیر مقارن با سایر علوم	هفته اول
التفسیر المقارن دراسة تاصيلية تطبيقية ص ۲۴۵-۲۴۷ اختلاف السلف فی التفسیر ص ۱۲۴-۱۴۵) مقدمة فی اصول التفسیر ص ۱۱-۱۹) قواعد الترجیح ج ۱ ص ۳۱۲ اصول التفسیر و قواعده ص ۷۹) التعارض و الترجیح بین الادلة الشرعیة ج ۲ ص ۳۶۴) التبیان فی اقسام القرآن ۱۰۳، ۲۲۰، مجموع الفتاوی ج ۱۳ ص ۲۷) القاعدة الكلية اعمال الکلام اولی من اهماله ص ۳۲۵؛ التفسیر المقارن، للمثنی	اختلاف مفسرین (انواع اختلاف) و تاثیر آن در تفسیر مقارن اسباب اختلاف و تاثیر آن در تفسیر مقارن ضوابط ترجیح	هفته دوم
جامع البیان ج ۱۶ ص ۳۴) الکشاف ج ۲ ص ۴۵۶) ابن کثیر ج ۴ ص ۳۸۱-۳۸۲) المحرر الوجیز ج ۲ ص ۲۳۵) مفاتیح الغیب ج ۱۸ ص ۴۳۹-۴۴۴) الجامع لاحکام القرآن ج ۹ ص ۱۶۶) البحر المحیط ج ۶ ص ۲۵۷) اضواء البیان ج ۲ ص ۲۰۵	نمونه بیانی اختلاف مفسرین (هم بها) در عبارت و لقد همت به وهم بها؛ دلائل؛ مناقشه؛ نوع اختلاف؛ علت اختلاف؛ ترجیح و دلائل آن	هفته سوم و چهارم
بدائع الصنائع ج ۲ ص ۲۷۱-۲۷۲) مجمع البیان ج ۲ ص ۸۶) مفاتیح الغیب ج ۶ ص ۴۰۸) جامع البیان ج ۴ ص ۳۶۵) احکام القرآن الجصاص ج ۱ ص ۴۰۴) الکشاف ج ۱ ص ۲۶۴) المیزان فی تفسیر القرآن ج ۲ ص ۲۰۳-۲۰۴	نمونه فقهی اختلاف مفسرین (نکاح مسلمان با اهل کتاب) دلائل؛ مناقشه؛ نوع اختلاف؛ علت اختلاف ترجیح و دلائل آن	هفته پنجم

جامع البیان ج ۲۰ (ص ۲۶۳-۲۶۷) مفاتیح الغیب ج ۲۵ (ص ۱۶۸) التحریر و التنویر ج ۲۲ (ص ۱۵-۱۸) الجامع لاحکام القرآن ج ۱۴ (ص ۱۸۲-۱۸۴) المیزان فی تفسیر القرآن ج ۱۶ (ص ۳۱۰-۳۱۳) مجمع البیان فی تفسیر القرآن ج ۸ (ص ۵۵۸-۵۶۰)	نمونه اعتقادی (عصمت) دلایل؛ مناقشه نوع اختلاف؛ علت اختلاف؛ ترجیح و دلایل آن	هفته ششم و هفتم
تفسیر علمی للآیات الكونية (ص ۱۳۱) الاعجاز العلمی فی القرآن (ص ۲۰۱) القرآن و اعجازه العلمی (ص ۸۰-۸۱) القرآن و علوم الارض (ص ۵۷) نظرة علمية للكتب السماوية (ص ۵۰-۵۱) المنظار الهندسی للقرآن الکریم (ص ۲۳۱-۲۳۲) اعجاز القرآن فی العلوم الجغرافية (ص ۱۱۴-۱۱۵) التفسیر المنیر ج ۱۷ (ص ۶۴) جامع البیان ج ۱۶ (ص ۴۹۳-۴۹۷) الکشاف ج ۲ (ص ۵۳۵) البحر المحیط ج ۶ (ص ۴۰۰) تفسیر القرآن العظیم ج ۴ (ص ۴۷۲) مفاتیح الغیب ج ۱۹ (ص ۵۳) التحریر و التنویر ج ۱۳ (ص ۱۷۳-۱۷۴)	نمونه علمی (نقصان الارض من اطرافها) دلایل؛ مناقشه نوع اختلاف؛ علت اختلاف ترجیح و دلایل آن	هفته هشتم
احکام القرآن جصاص ج ۲ (ص ۵۵-۶۵) احکام القرآن الکیاھراسی ج ۱ (ص ۱۵۲-۱۶۱) احکام القرآن السایس ج ۱ (ص ۱۵۰-۱۵۲) احکام القرآن ابن العربی ج ۱ (ص ۲۵۰-۲۵۳) الحاوی الکبیر ج ۱۱ (ص ۱۶۳-۱۷۷) بدائع الصنائع ج ۳ (ص ۱۹۳-۲۰۰)	نمونه لغوی، فقهی (قرء) دلایل؛ مناقشه؛ نوع اختلاف؛ علت اختلاف؛ ترجیح و دلایل آن	هفته نهم
لطائف الاشارات ج ۱ (ص ۹۴-۹۵) الفتوحات المکیة ج ۱ (ص ۵۳) غرائب القرآن و رغائب الفرقان ج ۱ (ص ۲۹۹) البحر المدید فی تفسیر القرآن المجید ج ۱ (ص ۱۱۳) روح المعانی ج ۱ (ص ۲۷۴) جامع البیان ج ۲ (ص ۱۲۲) مفاتیح الغیب ج ۳ (ص ۵۲۸) تفسیر القرآن العظیم ج ۱ (ص ۲۷۸-۲۸۰)	نمونه اشاری (عصای موسی و انفجار سنگ) دلایل؛ مناقشه نوع اختلاف؛ علت اختلاف؛ ترجیح و دلایل آن	هفته دهم
جامع البیان ج ۱۸ (ص ۴۵۱) التحریر و التنویر ج ۱۷ (ص ۸۴) الجامع لاحکام القرآن ج ۱۱ (ص ۲۹۳-۲۹۴) البحر المحیط ج ۵ (ص ۱۴) مفاتیح الغیب ج ۱۴ (ص ۲۰۲)	نمونه اعتقادی (ونضع الموازين القسط) دلایل؛ مناقشه نوع اختلاف؛ علت اختلاف؛ ترجیح و دلایل آن	هفته یازدهم
احکام القرآن جصاص ج ۵ (ص ۱۱۵-۱۳۰) احکام القرآن الکیاھراسی ج ۴ (ص ۳۰۰-۳۰۲) احکام القرآن السایس ج ۱ (ص ۵۵۵-۵۵۸) احکام القرآن ابن العربی ج ۳ (ص ۳۴۵-۳۴۹) الحاوی الکبیر ج ۱۷ (ص ۲۴-۳۱) بدائع الصنائع ج ۶ (ص ۲۷۱) الدر المصون ج ۸ (ص ۳۸۲-۳۸۳)	نمونه اعرابی فقهی (پذیرش شهادت قاذف) دلایل؛ مناقشه؛ نوع اختلاف؛ علت اختلاف ترجیح و دلایل آن	هفته دوازدهم